

BENDROJO UGDYMO MOKYKLOS KARJEROS SPECIALISTO VAIDMUO UGDANT MOKINIŲ KARJEROS KOMPETENCIJAS

Dalia Augienė
Šiaulių universitetas, Lietuva

Lietuvos kontekste profesinis konsultavimas, informavimas ir ugdymas karjerai laikomas vienu svarbiausių veiksnių, skatinančiu užimtumą, darbo jėgos prisitaikymą prie rinkos sąlygų, verslumą bei lygias galimybes. Jis pastaruoju metu vis labiau siejamas su ekonomine ir socialine politika. Šalies ekonominė sėkmė priklauso ne tik nuo to, kiek jaunimo baigia aukštojo mokslo studijas, bet ir nuo to, ar kiekvienas jų veiklos ir darbo pasaulyje suranda vietą, labiausiai atitinkančią jų poreikius bei gebėjimus. Todėl veiksmingai teikiamos profesinio orientavimo, informavimo, konsultavimo bei ugdymo karjerai paslaugos tampa svarbios tiek švietimo sistemai, tiek darbo rinkai bei jų tarpusavio sąveikai. Būtent šios paslaugos padeda geriau panaudoti žmogiškuosius išteklius, nes sudaromos palankios sąlygos žmonių gebėjimų ir interesų dermei su esamomis mokymosi ir užimtumo galimybėmis.

Šiandienėje visuomenėje sparčiai kintant darbo rinkai, atsirandant naujų profesijų, pasirinkti perspektyvią, visuomenės ir individualius asmens poreikius atitinkančią profesiją tampa vis sudėtingiau. Bendrojo ugdymo mokykloje mokinys praleidžia daugiausiai laiko, joje brandinamos dvasines, intelektines ir fizines asmens galios, siekiama ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį bendrąsias ir kiekvieno dalyko kompetencijas, būtinas sėkmingai socialinei integracijai, profesinei veiklai ir mokymuisi visą gyvenimą (Bendrojo ugdymo programos, 2018). Todėl bendrojo ugdymo mokyklai rengiant mokinius sėkmingai gyvenimo karjerai tenka išskirtinis vaidmuo. Ji turi būti ta vieta, kurioje ugdytinis galėtų save surasti, pažinti, suvokti savo tikruosius norus, išbandyti save, išmokyti rinktis svarbius ir sudėtingus dalykus, tokius kaip profesija, ar priimti sprendimus.

Pagrindinis vaidmuo ugdymo karjerai procese tenka bendrojo ugdymo mokyklai ir joje veikiančioms subjektams: patiems mokiniams, klasių auklėtojams, dalykų mokytojams, administracijos atstovams. Ypatingas vaidmuo ugdant mokinius karjerai tenka mokyklos karjeros specialistams. Apskritai kalbant, daugiau dėmesio reikėtų skirti kvalifikuotų karjeros vadybininkų rengimui, arba jau esamų specialistų kvalifikacijos išplėtimui (Augienė, Lamanauskas, 2013). Mokyklos karjeros specialistas padeda mokiniui pažinti savo profesinį pašaukimą, asmeninius gebėjimus, interesus, įgyti karjeros planavimo ir jos valdymo gebėjimų, kaupti karjeros tikslams įgyvendinti reikalingas žinias ir įgūdžius, bendrąsias kompetencijas, mokytis lanksčiai reaguoti į pokyčius, gebėti priimti tinkamus sprendimus, įgyti mokymosi visą gyvenimą motyvacijos, spręsti asmeninio gyvenimo klausimus. Racionalus profesijos pasirinkimas – esminė ir svarbiausia ugdymo karjerai dalis, nes suklydus profesijos pasirinkimo etape karjeros planavimas nebus sėkmingas – karjera bus planuojama toje profesinėje veikloje, kuri neatitinka žmogaus prigimtinių gabumų, ar neturi paklauso darbo rinkoje. Nors profesijos rinkimasis vyksta visą mokymosi mokykloje laiką, intensyviausiam asmens raidos etape – paauglystės pabaigoje ir jaunystės pradžioje jam iškyla itin svarbus uždavinys – apsispręsti, kurią profesiją rinktis ir suprasti savo sprendimo reikšmę ateityje. Iškyla pagalbos mokiniui poreikis. Todėl ugdymas karjerai mokykloje užima svarbią vietą, joje organizuojamos įvairios ugdymo karjerai veiklos,

sudarančios mokiniui prielaidas pasirengti profesijos pasirinkimui. Karjeros specialistų veikla mokykloje yra daugiaplanė, apimanti visus vaiko amžiaus tarpsnius, įvairias sritis ir atliekanti įvairias funkcijas. Karjeros specialistai ugdymo institucijose savo veiklą orientuoja į keturias sritis: geras konsultuojamojo asmenybės ir gabumų bei gebėjimų pažinimas; profesinis informavimas ir darbo pasaulio pažinimas; profesinis veiklinimas (angl. *professional exercises*); asmenybės savybių ir profesijos keliamų reikalavimų suderinamumo pažinimas. Ugdymas karjerai šiuolaikinėmis sąlygomis tampa tęstiniu procesu, kuris pradedamas bendrojo ugdymo mokykloje.

Mokykla turi užtikrinti veiksmingą karjeros kompetencijų, kurių reikia sąmoningai ir sėkmingai kurti ir valdyti savo karjerą, ugdymą ir, geriant mokinio polinkius, vertybes ir gebėjimus, padėti jam pažinti save, veiklos pasaulį ir pasirinkti būsimą profesiją. Svarbu sudaryti sąlygas visiems mokiniams ugdytis karjeros kompetencijas, palaikyti mokinius, jiems pažįstant, kuriant ir realizuojant save. Ugdymas karjerai yra bendras komandinis darbas, kurio sėkmė įmanoma, jei dauguma mokyklos darbuotojų prisideda prie karjeros kompetencijų ugdymo, įvairios mokyklos veiklos, orientuotos į mokinių asmenybės brandą ir mokiniams padeda įgyti bei plėtoti sėkmingai karjerai būtinas kompetencijas.

Literatūra

Bendrosios programos [General Programs]. (2018) Retrieved from <https://www.smm.lt/web/lt/smm/svietimas/svietimas-vidurinis-ugdymas>.

Augienė, D., Lamanuskas, V. (2013). Career education as self-realisation space construction. *Baltic Journal of Career Education and Management*, 1 (1), 4–6.

Summary

GENERALEDUCATION SCHOOL CAREERSPECIALIST'S ROLE DEVELOPING STUDENT CAREER COMPETENCIES

Dalia Augienė

Šiauliai University, Lithuania

In Lithuanian context, professional consultation, information and career education is considered one of the most important factors, encouraging occupation, labour force adaptation to market conditions, entrepreneurship and equal possibilities. Lately, it is more and more related to social and economic policy.

General education school and the subjects functioning in it: the students themselves, class teachers, subject teachers, administration play the main role in career education process. A special role in students' career education have career specialists.

School career specialist helps the student to cognise his professional calling, personal abilities, interests, to acquire career planning and its management abilities, to accumulate necessary knowledge and skills, general competencies for career goal implementation, to learn flexibly react to changes, to be able to make appropriate decisions, to acquire lifelong learning motivation, to solve personal life questions.

School has to assure effective development of career competencies, which are necessary to consciously and successfully create and manage your career, and respecting student's inclinations, values and abilities, to help him cognise himself, the activity world, and to choose future career.

Keywords: career education, future career, general education, educational process.

Received 02 November 2018; accepted 26 December 2018

Dalia Augienė

PhD, Associate Professor, Šiauliai University, Institute of Education, P. Višinskio Street 25,
Šiauliai, Lithuania.

E-mail: Augiene@gmail.com